

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ГРОМАДЯН НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНИСТЬ

Мета. Метою статті є визначення нормативно-правових засад реалізації права громадян на свободу та особисту недоторканність поза сферою кримінального провадження (з позиції адміністративного права).

Методи. Методологію дослідження становлять загальні та спеціальні методи наукового пізнання, включаючи системний, порівняльно-правовий, групування, структурно-логічний, аналізу, синтезу, дедукції, індукції та інші, які були використані під час дослідження положень наукових праць, нормативно-правових актів, формування напрямів реалізації права на свободу та особисту недоторканність, системи нормативно-правових документів та вироблення авторських висновків, пропозицій та рекомендацій.

Результати. У першому розділі статті з'ясовано стан наукових розробок із питань нормативно-правового забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність, охарактеризовано нормативно-правові акти загального характеру як джерела нормативно-правового регулювання в цій сфері та визначено їхні окремі особливості.

У другому розділі статті розглянуто окремі спеціальні нормативно-правові акти, які розкривають положення нормативно-правових документів загального характеру стосовно реалізації права на свободу та особисту недоторканність. Сформульовано певні напрями реалізації права на свободу та особисту недоторканність. Наголошено на доцільності прийняття нормативно-правового акта, який регламентуватиме механізм реалізації та забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність і включатиме положення про поняття й зміст цього права, напрями його реалізації, суб'єктів інструменти і процедури забезпечення, контроль за дотриманням цього права та законодавства в цій сфері, відповідальність за порушення та ін. Підкреслено необхідність подальших наукових досліджень із цього питання.

У третьому розділі статті наведено низку міжнародних нормативно-правових актів, які формують собою правове підґрунтя напрямів реалізації права на свободу та особисту недоторканність. Наведено авторське бачення питання співвідношення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і Цивільного кодексу України й застосованих у них підходів до нормативно-правової регламентації права на свободу та особисту недоторканність.

Висновки. У висновках йдеться про системи нормативно-правових актів, які становлять собою нормативно-правові засади реалізації права на свободу та особисту недоторканність. Прокоментовано рівень нормативно-правового забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність. Окреслено напрями й перспективи подальших наукових досліджень із питань реалізації права на свободу та особисту недоторканність.

Ключові слова: право на свободу та особисту недоторканність, реалізація права на свободу та особисту недоторканність, нормативно-правові засади, нормативно-правові акти, нормативно-правовий базис, нормативно-правове забезпечення.

Зоряна Пелех,

аспірантка кафедри
адміністративного права
та процесу
Інституту права
Київського національного
університету імені Тараса
Шевченка
orcid.org/0000-0003-4776-0827
z.p.1ulc@gmail.com

1. Вступ

Право на свободу та особисту недоторканність є одним із фундаментальних прав людини, закріплених у ст. 29 Конституції України (Конституція України, 1996). Від якості його нормативно-правового забезпечення залежить рівень його дотримання і захисту в державі. Це зумовлює необхідність дослідження стану нормативно-правового регулювання з питань реалізації цього права та її забезпечення з подальшим формулюванням шляхів його удосконалення. Проте в науковій літературі останнє (назване) питання розкривається або поверхнево (особливо, коли реалізація та/або забезпечення цього права вивчається побічно, разом з іншими немайновими правами людини. Наприклад, такими є праці В.В. Кожана (Кожан, 2016), О.О. Пунди (Пунда, 2018) та ін.), або ж у розрізі кримінального процесу (наприклад, у дисертації А.О. Побережник (Побережник, 2017), у колективній праці В.О. Боняк, В.А. Завгороднього, Ю.Г. Мороз, О.О. Орлової, Л.М. Сердюк та М.А. Самбора (Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності, 2018) та ін.), що залишає поза увагою дослідників, з одного боку, правові засади реалізації правових можливостей, зумовлених правом на свободу та особисту недоторканність поза кримінальним процесом, а з іншого – адміністративно-правові відносини, які виникають у зв'язку з реалізацією зазначеного права та її забезпечення, і джерела їх правового регулювання.

З огляду на це *метою статті* є визначення нормативно-правових засад реалізації права громадян на свободу та особисту недоторканність поза сферою кримінального провадження (з позиції адміністративного права). Для її досягнення необхідно виконати такі *завдання*: з'ясувати загальні засади нормативно-правового забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність; розглянути спеціальні нормативно-правові акти, які розкривають положення загальних нормативно-правових документів; ознайомитись із міжнародними нормативно-правовими актами в цій сфері; сформулювати відповідні висновки. *Методологію дослідження* становлять загальні та спеціальні методи наукового пізнання, включаючи системний,

порівняльно-правовий, групування, структурно-логічний, аналізу, синтезу, дедукції, індукції та інші, які були використані під час дослідження положень наукових праць, нормативно-правових актів, формування напрямів реалізації права на свободу та особисту недоторканність, системи нормативно-правових документів та вироблення авторських висновків, пропозицій та рекомендацій.

2. Загальні засади нормативно-правового забезпечення

Приступаючи до викладу основного матеріалу, зауважимо, що розкриття винесеного на розгляд питання залежить насамперед від того, що розуміти під правом на свободу та особисту недоторканність. Наприклад, у фаховій літературі вчені, перераховуючи нормативно-правові акти, якими закріплено засади реалізації/забезпечення цього права, називають Закон України «Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні» (Кожан, 2016). Так само зустрічаються випадки, за яких науковці розмежовують нормативно-правові засади реалізації/забезпечення права на свободу та права на особисту недоторканність (Пунда, 2018). Викладене свідчить, що стан наукових розробок з окресленого питання є неоднозначним і фактично нині відсутня єдина практика визначення нормативно-правового підґрунтя реалізації права на свободу та особисту недоторканність, що створює значні перепони в реалізації та захисті цього права людини. Саме тому так важливо закріпити на нормативному рівні чіткий механізм із реалізації та забезпечення реалізації цього права (власне, кожного основного права людини) і почати його із визначення в нормативно-правових актах поняття і змісту цього права.

Поки, з метою розкриття теми статті, пропонуємо виходити, по-перше, з того, що право на свободу та особисту недоторканність є цілісним правом, а отже, і нормативно-правові засади для нього та кожної його частини, які не мають розглядатись окремо, єдині, по-друге, з того, що право на свободу та особисту недоторканність є самостійним конституційним правом людини, а отже, відмежованим від решти самостійних прав і свобод, закріплених в окремих статтях Конституції України. Відповідно, і нормативно-правові засади кожне з цих прав має власні. Отже, засади реалізації / забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність не включають у себе засади реалізації свобод пересування, вільного вибору місця проживання тощо.

Враховуючи викладене, пропонуємо розібратись, які ж саме джерела права становлять собою правовий фундамент реалізації досліджуваного нами права. Звернімось спочатку до національних джерел права, до яких у науковій літературі зараховують: Конституцію, закони та підзаконні нормативно-правові акти України (Адміністративне право України. Повний курс, 2018). Зазначені джерела є основними, на які в процесі реалізації, забезпечення реалізації і захисту прав людини традиційно спираються в нашій державі (зокрема, формулюючи підстави і предмет позову, обґрунтовуючи правову позицію, вимагаючи від третіх осіб дотримання права, під час звернення до суб'єктів публічної

адміністрації тощо). Крім того, коли йдеться про діяльність суб'єктів публічної адміністрації, наприклад, пов'язану із забезпеченням реалізації права, передусім вони мають дотримуватись саме названих джерел права, що прямо закріплено у ст.ст. 6, 19 Конституції України. Тому насамперед доцільно окреслити низку національних нормативно-правових актів, положення яких формують нормативно-правовий базис реалізації права на свободу та особисту недоторканність.

Серед них варто згадати про Конституцію України та Цивільний кодекс (далі – ЦК) України (ЦК України, 2003). Ними закладено правові підвалини в регулюванні відносин із реалізації вказаного права, оскільки в Конституції воно гарантоване кожній людині, а у ЦК України закріплено засади визначення його змісту. Зазвичай серед цих нормативних документів називають також Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України (КПК України, 2012) з огляду на те, що в його межах (у ст. 12) закріплено окремі особливості реалізації і дотримання права на свободу та особисту недоторканність під час кримінального провадження. Однак, якщо положення ЦК України мають більш універсальний характер, то положення КПК України стосуються суто кримінального процесу і не можуть бути реалізовані поза ним. Водночас зауважимо, що положення КПК України мають враховуватись у процесі здійснення контролю за дотриманням суб'єктами публічної адміністрації прав і свобод людини та законодавства (іншими словами, вони не регулюють цю діяльність, але їх дотримання обов'язково має перевірятись уповноваженими на те суб'єктами публічної адміністрації, а також інститутами громадянського суспільства під час здійснення громадського контролю). І в цій частині вони становитимуть собою засади реалізації та забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність із позиції адміністративного права.

У ракурсі викладеного варто згадати також Сімейний кодекс (далі – СК) України (СК України, 2002), в межах якого закріплено право на свободу та особисту недоторканність та розкрито окремі аспекти його реалізації у шлюбних відносинах. Зарахування СК України до правових засад реалізації цього права, у тому числі крізь призму адміністративно-правового регулювання, зумовлене тим, що: 1) питання реєстрації шлюбу та його розірвання, під час яких мають бути дотримані положення СК України, належать до сфери правового регулювання адміністративним правом (у частині, яка стосується дій суб'єкта публічної адміністрації з приводу дотримання вимог законодавства, прав і свобод людини. Необхідність їх дотримання органами державної реєстрації актів цивільного стану впливає (окрім Конституції України) зі змісту ч. 1 ст. 8 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» (ЗУ «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», 2010)); 2) дотримання положень СК України про право на свободу та особисту недоторканність безпосередньо пов'язане з діяльністю суб'єктів публічної адміністрації із запобігання та протидії домашньому насильству (ЗУ «Про запобігання та протидію

домашньому насильству», 2017), яка також регулюється нормами адміністративного права.

До того ж положення СК України сприяють розширенню закріпленого у ЦК України змісту права на свободу та особисту недоторканність. Зокрема, згідно з ч. 1-3 ст. 56 СК України чоловік і дружина в контексті права на свободу та особисту недоторканність мають такі правові можливості: вільного вибору місця свого проживання; вжиття заходів, які не заборонені законом і не суперечать моральним засадам суспільства, щодо підтримання шлюбних відносин; припинення шлюбних відносин (СК України, 2002). Окрім того, ч. 4 ст. 56 СК України закріплено випадки, які вважаються порушенням цього права, а саме: примушування до припинення шлюбних відносин; примушування до їх збереження; примушування до статевого зв'язку за допомогою фізичного або психічного насильства (СК України, 2002). Ч. 2-3 і ч. 4 кореспондують одна з одною, тобто примушування до збереження і припинення шлюбних відносин є порушенням і свободи підтримання, і свободи припинення таких стосунків однаковим чином. Відповідно, ч. 4 ст. 56 фактично дублює зміст ч. 2-3 ст. 56 СК України. У такому разі, на нашу думку, доречніше застосувати одне з двох: або позитивне закріплення правових можливостей, або ж негативне у вигляді заборон порушення. У протилежному випадку маємо ситуацію, за якої в різних частинах однієї статті йдеться про одне й те саме, що, безсумнівно, має розглядатись як порушення нормотворчої техніки. На наш погляд, доречніше використати останній із названих варіантів, оскільки він чіткіше розкриває зв'язок зазначених правових можливостей із правом на свободу та особисту недоторканність та прямо означає, що кожна людина вільна в рішенні як щодо припинення, так і щодо збереження шлюбних стосунків.

Водночас відрізняється від розглянутих положень норма, що примушування до статевих стосунків є порушенням права на свободу та особисту недоторканність. У цьому разі має місце конкретизація положень ст.ст. 288–289 ЦК України, яка є корисною з огляду на негативну звичку звинувачення жертв статевого насильства, ігноруючи при цьому, щонайменше, їхнє право на свободу та особисту недоторканність. З огляду на це, вважаємо за необхідно доповнити ст.ст. 288–289 ЦК України відповідним положенням, щоб було однозначно зрозуміло, що примушування до статевих контактів є прямим порушенням права на свободу та особисту недоторканність загалом, а не лише у шлюбних стосунках (при цьому збереження зазначеного положення у ч. 4 ст. 56 СК України також залишається важливим з огляду на те, що не усі люди усвідомлюють, що наявність шлюбу не означає відсутність усіляких перепон, зокрема у вигляді необхідності дотримання прав і свобод кожного з подружжя). Такий крок пояснюється розмитим формулюванням змісту цього права в положеннях ЦК України, внаслідок чого не всі особи зможуть однаково оцінити причетність статевих стосунків до свободи та недоторканності особи через сформований світогляд, звички, виховання (його нестачу) тощо. Відповідно, чим

конкретніше буде розписаний зміст права на свободу та особисту недоторканність, тим вищим буде рівень його дотримання.

Окремо вважаємо за необхідне висловитися і з приводу ч. 1 ст. 56 СК України, згідно з якою до змісту права на свободу та особисту недоторканність цим нормативним актом включено право на вільний вибір місця свого проживання (СК України, 2002). Проте свобода вибору місця проживання знаходиться поза межами змісту права на свободу та особисту недоторканність, оскільки вона, по-перше, закріплена в окремій статті Конституції України (ст. 33, Конституція України, 1996) і, по-друге, пов'язана із правом на свободу пересування. Тому, на нашу думку, цю правову можливість варто винести за межі ст. 56 СК України.

Щоб з'ясувати, які нормативно-правові акти поза названими становлять собою нормативно-правові засади реалізації права на свободу та особисту недоторканність, пропонуємо спочатку встановити, які закони та підзаконні акти пов'язані з названими загальними нормативно-правовими актами та розвивають їх положення в контексті реалізації та адміністративно-правового забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність.

3. Спеціальні нормативно-правові акти

Ознайомившись із нормативно-правовими актами, які становлять собою загальні засади реалізації права на свободу та особисту недоторканність, пропонуємо перейти до розгляду пов'язаних із ними спеціальних нормативно-правових документів. Так, із положеннями ст. 56 СК України пов'язані, про що ми вже коротко зазначили вище, нормативно-правові акти, які стосуються:

- реєстрації актів цивільного стану: Закон України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні» від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 (Наказ МЮУ «Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні», 2000);

- питань запобігання і протидії домашньому насильству: закони України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», 2005), постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі» від 20 березня 2019 р. № 234 (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу...», 2019), «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі» від 22 серпня 2018 р. № 658 (Постанова КМУ «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів...», 2018).

З положеннями КПК України з позиції адміністративно-правового регулювання реалізації права на свободу та особисту недоторканність пов'язані

такі нормативно-правові акти: Закон України «Про попереднє ув'язнення» (ЗУ «Про попереднє ув'язнення», 1993), наказ Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час досудового розслідування» від 1 жовтня 2018 р. № 806/3105/5 (Наказ МВСУ, МЮУ «Про затвердження Інструкції про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні ...», 2018).

Своєю чергою найбільш широкими за змістом є положення ст.ст. 288–289 ЦК України. Завдяки їх аналізу можна сформулювати кілька напрямів реалізації права на свободу та особисту недоторканність, яким, ймовірно, відповідатиме власне нормативно-правове підґрунтя, наприклад:

1) напрям, пов'язаний із запобіганням і протидією насильству над особою, що включає:

- запобігання і протидію фізичному чи психічному тиску на фізичну особу, втягуванню її до вживання спиртних напоїв, наркотичних та психотропних засобів, вчиненню інших дій, що порушують право на свободу;
- запобігання і протидію катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує її гідність, поводженню чи покаранню;
- запобігання і протидію фізичному покаранню дітей та підопічних, жорстокій та аморальній поведінці фізичних осіб щодо інших осіб, які є в безпорадному стані.

Якщо вдасться до аналізу змістовного наповнення сформульованих напрямів, можна побачити, що вони усі пов'язані із вчиненням фізичного та/або психічного насильства над людиною. У зв'язку з цим можемо дійти логічного висновку, що реалізація досліджуваного нами права за цими напрямами регулюватиметься переважно одними й тими самими нормативними актами. Нормативно-правове підґрунтя за окресленими напрямами становитимуть ті самі акти, які ми називали вище в контексті розвитку положень ст. 56 СК України, а також окремі нормативні документи, що стосуються протидії: жорстокому поводженню з дітьми, наприклад, Наказ Міністерства освіти і науки України «Про вжиття додаткових заходів щодо профілактики та запобігання жорстокому поводженню з дітьми» від 25 грудня 2006 р. № 844 (Наказ МОНУ «Про вжиття додаткових заходів щодо профілактики та запобігання жорстокому поводженню з дітьми», 2006); торгівлі людьми, наприклад, закони України «Про протидію торгівлі людьми», «Про прикордонний контроль» (ЗУ «Про протидію торгівлі людьми», 2011; ЗУ «Про прикордонний контроль», 2009);

2) напрям, пов'язаний із розпорядженням людиною щодо передачі після її смерті органів та інших анатомічних матеріалів її тіла науковим, медичним або навчальним закладам. На нашу думку, це положення варто розглядати ширше та не обмежувати лише випадками смерті особи, адже донорство за

життя особи також можливе лише за її згоди та волевиявлення, що, на наш погляд, також може розглядатись як прояв права на свободу та особисту недоторканність. У такому разі зміст права на свободу та особисту недоторканність, на нашу думку, незаслужено звужено ст.ст. 288–289 ЦК України, за межі яких винесено право на донорство (ст. 290 ЦК України), що, відповідно, має бути виправлене шляхом об'єднання ст.ст. 288–290 ЦК України в одну статтю. Нормативно-правовим підґрунтям реалізації права на свободу та особисту недоторканність за цим напрямом є Закон України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» (ЗУ «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині», 2018), Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині»» від 27 грудня 2018 р. № 1211 (Постанова КМУ «Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині»», 2018), Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації» від 10 квітня 2012 р. № 250 (Наказ МОЗУ «Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації», 2012).

Поза цими напрямами та названими кодексами доцільно також виділити категорію нормативно-правових актів, в яких розкривається питання реалізації та забезпечення реалізації прав людини, у тому числі права на свободу та особисту недоторканність, але які спрямовані на визначення шляхів оптимізації публічного управління в державі, підвищення рівня дотримання прав і свобод тощо. Маємо на увазі стратегії, плани, концепції розвитку, які затверджуються правовими актами. Серед них можна назвати Указ Президента України «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24 березня 2021 р. № 119/2021 (Указ Президента України «Про Національну стратегію у сфері прав людини», 2021), Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року» від 10 жовтня 2018 р. № 728-р (Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року», 2018) та ін.

Окрім того, до вказаного варто додати, що на зазначені відносини поширює свій вплив також група нормативно-правових актів, які опосередковано регулюють питання реалізації та забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність, регламентуючи загальні засади діяльності суб'єктів публічної адміністрації, включаючи їх повноваження, засади здійснення контролю і нагляду, засади громадського контролю тощо. Наприклад, до них належать закони України «Про Кабінет Міністрів України» (ЗУ «Про Кабінет Міністрів України», 2014), «Про Державну прикордонну Службу України» (ЗУ «Про Державну прикордонну Службу України», 2003), «Про Національну поліцію» (ЗУ «Про Національну поліцію», 2015), «Про місцеві державні адміністрації»

(ЗУ «Про місцеві державні адміністрації», 1999), «Про місцеве самоврядування в Україні» (ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні», 1997), «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (ЗУ «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», 2007), постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України» від 25 березня 2015 р. № 267 (Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України», 2015), «Про затвердження Положення про Національну поліцію» від 28 жовтня 2015 р. № 877 (Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Національну поліцію», 2015) та ін.

Таким чином, як проміжний підсумок до викладеного зазначимо, що, порівняно з іншими сферами публічного управління, пов'язаними із забезпеченням реалізації конституційних прав громадян, реалізація права на свободу та особисту недоторканність неповністю урегульована на нормативному рівні, що передусім пов'язано з відсутністю чітко визначеного змісту цього права та зосередження уваги у площині кримінального провадження. Хоча в цій сфері нормативно-правових актів, які б регламентували здійснення контролю та інших форм публічного адміністрування, громадського контролю, механізму реалізації права на свободу та особисту недоторканність, теж не вистачає. Це свідчить про наявну необхідність у прийнятті нормативно-правового акта, який регламентуватиме механізм реалізації та забезпечення реалізації права на свободу та особисту недоторканність та включатиме положення про поняття і зміст цього права, напрями його реалізації, суб'єктів забезпечення, інструменти і процедури забезпечення, контроль за дотриманням цього права та законодавства в цій сфері, відповідальність за порушення та ін. Сформульовані пропозиції потребують подальшого обґрунтування в межах самостійних наукових досліджень.

4. Міжнародні нормативно-правові акти

Окрім згаданих вище нормативно-правових актів національного рівня, відносини, пов'язані з реалізацією права на свободу та особисту недоторканність, регулюються низкою міжнародних нормативно-правових актів, серед яких можна назвати такі: Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, 1966) (ст. 9); Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950) (ст. 5); Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» від 17 грудня 1979 р. (Резолюція «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку», 1979); Резолюція 47/33 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 р. «Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення» (Резолюція «Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення», 1992); Міжнародна конвенція ООН про захист усіх осіб від

наси́льницьких зникне́нь від 20 грудня 2006 р. (Міжнародна конвенція про захист усіх осіб від наси́льницьких зникне́нь, 2006); Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16 травня 2005 р. (Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми, 2005); Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. (Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, 1984); Факультативний протокол до Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 18 грудня 2002 р. (Факультативний протокол, 2002); Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 р. (Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, 1987) та ін. Міжнародних документів із цих питань дуже багато, що свідчить про значну вагу питання нормативно-правового забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність, визнану на міжнародному рівні. Але тоді не зовсім зрозуміло, чому ж на національному рівні йому бракує уваги?!

З огляду на вказане зауважимо, що зазначені міжнародні документи мають стати базисом для вдосконалення нормативно-правового регулювання реалізації права на свободу та особисту недоторканність згідно з нашими пропозиціями. Зокрема, положення міжнародних нормативно-правових актів мають бути покладені в основу розширення нормативно закріпленого змісту, а також формування механізму забезпечення реалізації названого права, наприклад, шляхом закріплення: неприпустимості наси́льницьких зникне́нь, повноважень органів публічної влади з приводу протидії і запобігання наси́льницьким зникне́нням, переліку правових можливостей громадян, якими вони наділені у зв'язку з неприпустимістю наси́льницьких зникне́нь; інструментів і процедур протидії та запобігання торгівлі людьми; визначення основних понять і категорій, у тому числі терміна «катування»; неприпустимості катування за жодних обставин та відповідних гарантій із боку держави тощо.

Маємо дещо уточнити з приводу того, що між національним і міжнародним законодавством є певні розбіжності в нормативній регламентації права на свободу та особисту недоторканність та його змісту, а саме: у ст.ст. 3, 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) розмежовано заборону катування та право на свободу та особисту недоторканність, яке своєю чергою зв'язано виключно межами кримінального провадження. Натомість, як ми наводили вище, відповідно до ст. 289 ЦК України право на особисту недоторканність охоплює неможливість піддавати особу катуванню, жорстокому нелюдському поводженню та ін. На нашу думку, у цьому разі підхід, застосований у ЦК України, є більш вдалим, оскільки катування, жорстоке поводження тощо є нічим іншим, як порушенням особистої недоторканності

людини. При цьому таке порушення може мати місце як під час кримінального провадження, так і поза ним. Однак при цьому Україна ратифікувала цю Конвенцію, а згідно з ч. 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори України»¹ міжнародні договори мають пріоритетний характер у випадках колізій. З огляду на це важливо встановити, чи дійсно положення ЦК України суперечать Конвенції.

На нашу думку, у цій ситуації перш за все варто виходити з того, що ЦК України містить положення і ст. 3, і ст. 5 Конвенції, більш того, певним чином розширює зміст права на свободу та особисту недоторканність, чим зміцнює рівень дотримання прав і свобод людини, колізії у цьому випадку відсутні. До того ж об'єднання положень двох статей Конвенції в одну в межах національного закону не створює перепони в їх суворому дотриманні. Тобто ЦК не містить положень, які б суперечили, заперечували або перешкоджали б дотриманню положень Конвенції. Водночас ст. 3 Конвенції закріплює лише заборону катування та ін., але аж ніяк не окреме право людини на свободу від катування, тобто фактично в Конвенції немає вказівок на те, що право на свободу та особисту недоторканність не охоплює свободу від катування та ін. Окреме ж нормативне закріплення, з одного боку, може бути пов'язане з високим ступенем жорстокості катування, що зумовлює необхідність відведення відповідній забороні особливого місця серед положень Конвенції, з іншого – під час регламентації права на свободу та особисту недоторканність автори Конвенції зосередили увагу на одному з напрямів реалізації цього права, ймовірно, через часті випадки порушень саме у сфері кримінального провадження. Таким чином, вбачаємо на підставі викладеного відсутність колізій між положеннями ЦК України та Конвенції.

6. Висновки

Підсумовуючи викладене у статті, зауважимо, що нормативно-правові засади реалізації права на свободу та особисту недоторканність передусім становлять нормативно-правові акти національного і міжнародного рівня. Однак, незважаючи на цінність і фундаментальний характер цього права, рівень його нормативно-правового забезпечення є занижким, що виражається в усіченій нормативно-правовій регламентації його змісту, напрямів реалізації, механізму забезпечення тощо. У зв'язку з цим видається необхідним проведення комплексних наукових розробок із питань реалізації цього права за усіма напрямками, які не обмежуються кримінальним провадженням, та розроблення нормативно-правового акта, присвяченого механізму реалізації та її адміністративно-правового забезпечення.

¹ Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 50. Ст. 540.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. / Верховна Рада. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. ст. 141.
2. Кожан В.В. Особисті права та свободи людини: загальнотеоретичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Львів, 2016. 229 с.
3. Пунда О.О. Адміністративно-правове регулювання забезпечення здійснення особистих немайнових прав : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Ірпінь, 2018. 472 с.
4. Побережник А.О. Гарантії забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 261 с.
5. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навчальний посібник / Боняк В.О., Завгородній В.А. та ін. ; за ред. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ ; Ліра ЛТД, 2018. 260 с.
6. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / Галунько В. та ін. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.
7. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. ст. 88.
9. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січня 2002 р. / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 21-22. Ст. 135.
10. Про державну реєстрацію актів цивільного стану : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2398-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2010. № 38. Ст. 509.
11. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7 грудня 2017 р. № 2229-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2018. № 5. Ст. 35.
12. Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні : Наказ Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 р. № 52/5 / Міністерство юстиції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text> (дата звернення: 28.11.2021)
13. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 52. Ст.561.
14. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 березня 2019 р. № 234 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#n9> (дата звернення: 28.11.2021)
15. Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 658 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#n12> (дата звернення: 28.11.2021)
16. Про попереднє ув'язнення : Закон України від 30 червня 1993 р. № 3352-XII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1993. № 35 Ст. 360.
17. Про затвердження Інструкції про заходи щодо дотримання вимог законодавства при затриманні без ухвали слідчого судді, суду осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, та обранні стосовно підозрюваних запобіжного заходу – тримання під вартою під час

досудового розслідування : Наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України від 1 жовтня 2018 р. № 806/3105/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1190-18#Text> (дата звернення: 28.11.2021)

18. Про вжиття додаткових заходів щодо профілактики та запобігання жорстокому поводженню з дітьми : Наказ Міністерства освіти і науки України від 25 грудня 2006 р. № 844 / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0844290-06#Text> (дата звернення: 28.11.2021)

19. Про протидію торгівлі людьми : Закон України від 20 вересня 2011 р. № 3739-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. № 19-20. Ст. 173.

20. Про прикордонний контроль : Закон України від 5 листопада 2009 р. № 1710-VI / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2010. № 6. Ст. 46.

21. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині : Закон України від 17 травня 2018 р. № 2427-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2018. № 28. Ст. 232.

22. Деякі питання реалізації Закону України «Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині» : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1211 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 28.11.2021)

23. Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10 квітня 2012 р. № 250 / Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-12#Text> (дата звернення: 28.11.2021)

24. Про Національну стратегію у сфері прав людини : Указ Президента України від 24 березня 2021 р. № 119/2021 / Президент України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13> (дата звернення: 28.11.2021)

25. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2023 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2018 р. № 728-р / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 28.11.2021)

26. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2014. № 13. ст. 222.

27. Про Державну прикордонну Службу України : Закон України від 3 квітня 2003 р. № 661-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. № 27. Ст. 208.

28. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

29. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1999. № 20-21. Ст. 170.

30. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1997. № 24. Ст. 190.

31. Про основні засади держаного нагляду (контролю) господарської діяльності : Закон України від 5 квітня 2007 р. № 877-V / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2007. № 29. Ст. 389.

32. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267 / Кабінет Міністрів України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF> (дата звернення: 28.11.2021)

33. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#n9> (дата звернення: 28.11.2021)
34. Міжнародний пакт людини про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 (дата звернення: 28.11.2021)
35. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 28.11.2021)
36. Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» від 17 грудня 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282#Text (дата звернення: 28.11.2021)
37. Резолюція 47/33 Генеральної Асамблеї ООН від 18 грудня 1992 року «Декларація про захист усіх осіб від насильницького зникнення». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_225#Text (дата звернення: 28.11.2021)
38. Міжнародна конвенція ООН про захист усіх осіб від насильницьких зникнень від 20 грудня 2006 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 28.11.2021)
39. Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми від 16 травня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text (дата звернення: 28.11.2021)
40. Конвенція ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text (дата звернення: 28.11.2021)
41. Факультативний протокол до Конвенції ООН проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 18 грудня 2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48#Text (дата звернення: 28.11.2021)
42. Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text (дата звернення: 28.11.2021)
43. Про міжнародні договори України : Закон України від 29 червня 2004 р. № 1906-IV / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 50. Ст. 540.

References:

1. Constitution of Ukraine from June 28, 1996, 254-к/96-BP (1996). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 30, Art. 141 [in Ukrainian].
2. Kozhan, V.V. (2016). Personal human rights: general theoretical characteristics. (Candidate's thesis). Lviv [in Ukrainian].
3. Punda, O. O. (2018). Administrative and Legal Regulation of ensuring the Implementation of personal Non-Property Rights. (Doctor's thesis). Irpin [in Ukrainian].
4. Poberezhnyk, A.O. (2017). Harantii zabezpechennia prava na svobodu ta osobystu nedotorkannist v kryminalnomu provadzhenni [Guarantees of ensuring the right to liberty and security of person in criminal proceedings]. (Candidate's thesis). Kyiv [in Ukrainian].
5. Boniak V.O. (ed.) ... Zavhorodnii V.A. (2018). Zabezpechennia prav liudyny u pravookhoronni diialnosti : navch. posib. [Ensuring human rights in law enforcement: textbook] Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav ; Lira LTD [in Ukrainian].
6. Halunko V. & others. (2018). Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs : pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Full course : textbook]. Kherson: OLDI-PLIUS [in Ukrainian].
7. The Civil Code of Ukraine from January 16. 2003 (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 40-44, Art. 356 [in Ukrainian].
8. The Criminal Procedural Code of Ukraine from April 13, 2012 (2013). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 9-10, No 11-12, No 13, Art. 88 [in Ukrainian].

9. The Family Code of Ukraine from January 10, 2002 (2002). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 21-22. Art. 135 [in Ukrainian].
10. Law of Ukraine on State Registration of Civil Status Acts from July 1, 2010, No 2398-VI (2010). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 38. Art. 509 [in Ukrainian].
11. Law of Ukraine on preventing and combating domestic violence from December 7, 2017, No 2229-VIII (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 5. Art. 35 [in Ukrainian].
12. Order of Ministry of Justice of Ukraine on the statement of Rules of the state registration of acts of civil status in Ukraine from October 18, 2000, No 52/5 (2000). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text> [in Ukrainian].
13. Law of Ukraine on Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men from September 8, 2005, No 2866-IV (2005). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 52. Art. 561 [in Ukrainian].
14. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Procedure for formation, maintenance and access to the Unified State Register of Cases of Domestic Violence and Gender-Based Violence from March 20, 2019, No 234 (2019). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#n9> [in Ukrainian].
15. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine on the statement of the Order of interaction of the subjects which are carrying out actions in the field of prevention and counteraction to domestic violence and violence on the basis of sex from August 22, 2018, No 658 (2018). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658-2018-%D0%BF#n12> [in Ukrainian].
16. Law of Ukraine on Remand from June 30, 1993, No 3352-XII (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 35. Art. 360 [in Ukrainian].
17. Order of Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Ministry of Justice of Ukraine the statement of the Instruction on measures for observance of requirements of the legislation at detention without the decision of the investigating judge, court of the persons suspected of commission of a crime, and election concerning suspects of a measure of restraint – detention during pre-trial investigation from October 1, 2018, No 806/3105/5 (2018). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1190-18#Text> [in Ukrainian].
18. Order of Ministry of Education and Science of Ukraine on taking additional measures to prevent and prevent child abuse from December 25, 2006, No 844 (2006). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0844290-06#Text> [in Ukrainian].
19. Law of Ukraine on Counteracting Human Trafficking from September 20, 2011, No 3739-VI (2012). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 19-20. Art. 173 [in Ukrainian].
20. Law of Ukraine on Border Control from November 5, 2009, No 1710-VI (2010). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 6. Art. 46 [in Ukrainian].
21. Law of Ukraine on application of transplantation of anatomic materials to the person from May 17, 2018, No 2427-VIII (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 28. Art. 232 [in Ukrainian].
22. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine on some issues of implementation of the Law of Ukraine “On the use of transplantation of anatomical materials to humans” from December 27, 2018, No 1211 (2018). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1211-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
23. Order of Ministry of Health of Ukraine on providing a living family donor with a homograft for transplantation from April 10, 2012, No 250 (2012). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-12#Text> [in Ukrainian].
24. Decree of the President of Ukraine on the National Strategy in the field of human rights from March 24, 2021, No 119/2021 (2021). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n13> [in Ukrainian].
25. Order of Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Concept of the State Social Program for Prevention and Counteraction to Domestic Violence and Gender-Based Violence

until 2025 from October 10, 2018, No 728-r (2018). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

26. Law of Ukraine on the Cabinet of Ministers of Ukraine from February 27, 2014, No 794-VII (2014). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 13. Art. 222 [in Ukrainian].

27. Law of Ukraine on the State Frontier Service of Ukraine from April 3, 2003, No 661-IV (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 27. Art. 208 [in Ukrainian].

28. Law of Ukraine on the National Police from July 2, 2015, No 580-VIII (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 40-41. Art. 379 [in Ukrainian].

29. Law of Ukraine on Local State Administrations from April 9, 1999, No 586-XIV (1999). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 20-21. Art. 170 [in Ukrainian].

30. Law of Ukraine on Local Self-Government in Ukraine from May 21, 1997, No 280/97-BP (1997). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 24. Art. 190 [in Ukrainian].

31. Law of Ukraine on the Main Principles of State Supervision (Oversight) in the Area of Commercial Activity from April 5, 2007, No 877-V (2007). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 29. Art. 389 [in Ukrainian].

32. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Regulations on the Ministry of Health of Ukraine from March 25, 2015, No 267 (2015). Retrieved November 28, 2021 from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF> [in Ukrainian].

33. Resolution of Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of the Regulation on the National Police from October 28, 2015, No 877 (2015). Retrieved November 28, 2021 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF#n9> [in Ukrainian].

34. International Covenant on Civil and Political Rights from December 16, 1966 (1966). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043 [in Ukrainian].

35. Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms from November 4, 1950 (1950). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 [in Ukrainian].

36. UN General Assembly resolution “Code of Conduct for Law Enforcement Officials” from December 17, 1979, No 34/169 (1979). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282#Text [in Ukrainian].

37. UN General Assembly Resolution “Declaration on the Protection of All Persons from Enforced Disappearance” from December 18, 1992, No 47/33 (1992). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_225#Text [in Ukrainian].

38. UN International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance from December 20, 2006 (2006). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text [in Ukrainian].

39. Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings from May 16, 2005 (2005). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_858#Text [in Ukrainian].

40. UN Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from December 10, 1984 (1984). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text [in Ukrainian].

41. Optional Protocol to the Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from December 18, 2002 (2002). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_f48#Text [in Ukrainian].

42. European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment from November 26, 1987 (1987). Retrieved November 28, 2021 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_068#Text [in Ukrainian].

43. Law of Ukraine on International Agreements of Ukraine from June 29, 2004, No 1906-IV (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*, No 50. Art. 540 [in Ukrainian].

REGULATORY LEGAL PRINCIPLES FOR THE REALIZATION OF PUBLIC RIGHT TO LIBERTY AND INTEGRITY OF THE PERSON

Zoriana Pelekh,

Postgraduate Student at the Department
of Administrative Law and Process of the Institute of Law
of Taras Shevchenko National University of Kyiv

orcid.org/0000-0003-4776-0827

z.p.1ulc@gmail.com

Purpose. The purpose of the article is to determine regulatory legal principles for the realization of public right to liberty and integrity of the person beyond the sphere of criminal proceedings (from administrative law standpoint).

Methods. The research methodology consists of general and special methods of scientific cognition, including system, comparative and legal, grouping, structural and logical, method of analysis, synthesis, deduction, induction and others that were used while studying the provisions of scientific papers, regulatory legal acts, while forming the directions of the realization of the right to liberty and integrity of the person, system of regulatory legal documents and while making author's conclusions, propositions and recommendations.

Results. The author has clarified the state of scientific developments in the first section of the article in regard to regulatory legal guaranteeing for the realization of the right to liberty and integrity of the person, has characterized regulatory legal acts of general nature as a source of regulatory legal regulation in this area and has defined their specific characteristics.

The author has studied special regulatory legal acts in the second section of the article. The specified acts reveal the provisions of regulatory legal documents of general nature concerning the realization of the right to liberty and integrity of the person. Certain directions for the realization of the right to liberty and integrity of the person have been formulated. The author has emphasized the expediency of adopting regulatory legal act that regulates the mechanism for the realization of the right to liberty and integrity of the person and will include the provision on the concept and content of this right, directions of its realization, entities, instruments and procedures of guaranteeing, control over the compliance of this right and legislation in this area, liability for the violation, etc. The author has emphasized the necessity for further scientific research of this issue. A number of international regulatory legal acts have been presented in the third section. Those acts form the legal basis of the directions for the realization of the right to liberty and integrity of the person. The author has provided own vision on the correlation of the provisions of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms with the Civil Code of Ukraine and applied approaches to regulatory legal regulation of the right to liberty and integrity of the person.

Conclusions. The author has concluded that the system of regulatory legal acts constitute regulatory legal principles for the realization of the right to liberty and integrity of the person. The level of regulatory legal guaranteeing for the realization of the right to liberty and integrity of the person has been commented. The author has outlined the directions and perspectives of scientific research concerning the realization of the right to liberty and integrity of the person.

Key words: right to liberty and integrity of the person, realization of the right to liberty and integrity of the person, regulatory legal principles, regulatory legal acts, regulatory legal basis, regulatory legal regulation.